

Biskop Herborg Finnset, visitasgudstjeneste Bratsberg, 7. oktober 2018:

Markus 10, 2-9

²Noen fariseere kom og spurte ham: «Har en mann lov til å skille seg fra sin kone?» De ville sette ham på prøve. ³«Hva har Moses påbudt dere?» sa han. ⁴De svarte: «Moses har tillatt mannen å skrive skilsmissebrev og sende henne fra seg.» ⁵Da sa han til dem: «Fordi dere har så harde hjerter, har Moses gitt dere dette budet. ⁶Men fra begynnelsen av, ved skapelsen, skapte Gud dem som mann og kvinne. ⁷Derfor skal mannen forlate sin far og mor og holde fast ved sin kvinne, ⁸og de to skal være én kropp. Så er de ikke lenger to; de er én kropp. ⁹Og det som Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille.»

I dag møter vi noe av det fineste i livet: kjærligheten mellom to som elsker hverandre. Ømhet, kjærlighet, hengivelse, lykke. I lesninga fra Paulus hører vi hvordan han tenker om samlivet mellom to: Et mysterium, en dyp hemmelighet. Og hemmeligheten er ikke skjult, den er åpenbar: noe av mysteriet er gjemt i gjensidigheten. En Guds gave som har det høyeste forbildet : Jesus selv. Å elske en annen som om det var en selv. Paulus kjente helt sikkert til en av de store poeter i sin tid: Ovid. Han lovpriser kjærligheten og skriver «Amor vincit omnis, et nos cedamus amori» - Kjærligheten overvinner alt, - la oss overgi oss til den !»

Tida og vanen legger sine støvete slør over tanker, tekster og gamle idéer. En slik oppfordring fra den gamle Paulus, til på like fot for kvinner og menn å elske sine respektive ektefeller som seg selv, tar vi som selvsagt. Men var det slik ? I ei tid hvor gifte kvinner – særlig i en gresk og romersk sammenheng – levde et ganske innelåst liv, og hadde en mye lavere status enn menn, var ikke disse ordene selvsagt. De forutsetter en likeverdighet som vi tar for gitt, men Paulus sin oppfordring kunne nok vært tung å svelge for en og annen ektemann, som kunne forlange total lydighet, og aldri trenge å se på kona si som

en jevnbyrdig. Det er overraskende radikalt, og plasserer kvinner og menn overraskende likeverdige. Her er ikke jøde eller greker, kvinne eller mann, slave eller fri – dere er alle én i Jesus Kristus

I dag møter vi også noe av det vanskeligste, når det fineste i livet blir snudd til et vrengebilde. Alt det som de harde hjertene kan stelle i stand. Der vi kjenner at vi kommer skikkelig til kort. Når kjærligheten skjærer seg. Når det som var så fint, blir så vondt. Der vi blir lammet, låst, forbitret. Der hvor vi virkelig kan synes at Jesus er den som har hjertet av flint.

Mange av fortellingene i Bibelen er speil av ei tid med et patriarkalsk kjønnsrollemønster. I dag møter vi noen av de bibeltekstene som er blitt brukt til å undertrykke, til å kue. Tekster som har låst kvinner – og menn – fast i forbindelser som noen ganger bokstavelig talt har vært livsfarlige. Som har fått gode folk til å bøye nakken, og forbli nedbøyd. Bitter og forbitret.

Det som Gud har sammenføyd skal mennesker ikke skille. Det ligger et kaldt spor igjen etter disse ordene i mange menneskers liv. Hos alle de som har gått eller blitt forlatt, - og også hos de som hadde muligheten til å gå, men lot det være. Og hos alle dem som ikke kom tilbake til kirka for å kirka sin forbønn og Guds velsignelse over samlivet en gang til – fordi de visste at disse ordene var noe av det første de ville møte. Altfor hardt til å greie. Og for dere som er godt voksne – heller ikke møte en prest som ville vie dere.

Jeg har en gang kommet til et sorgehus hvor ektemannen var død etter en kort tids sykdom, og jeg skulle møte enka og familien. Da vi vel hadde satt oss ned så hun på meg tvers over bordet og spurte om jeg hadde sett dødsannonsen? Jo, jeg hadde da det ... «så du at det *ikke* stod *min kjære ektemann*»? – *Nei, for han var ikke det, jeg kunne ikke lyve* .

Og så kom hele historia om ungdomskjæresten som hadde forandra seg og blitt en tyrann, om vold og frykt. Hun hadde bestemt seg for å ta ut separasjon når hun ble pensjonist og fikk egen økonomi. Noen uker før fikk ektemannen en alvorlig diagnose. Da tenkte hun; har eg vært her så lenge, kan jeg være de siste månedene du lever også – nå trenger ikke jeg være redd for deg mer. «

Mange har hatt det som henne. Det er problematisk at teksten som skal være vårt evangelium i dag, er blitt brukt for å holde mennesker fast i slike uutholdelige liv.

Tida og vanen legger sine støvete slør over tanker, tekster og gamle idéer. Hva var det egentlig som skjedde da fariseerne kom til Jesus? Hvor er dagens evangelium?

I Jesus sin samtid diskuterte de spørsmålet om skilsmisse. Det var en mulighet for en jødisk ektemann (5 Mos 24,1) å gi kona si skilsmissebrev og sende henne bort. Dette var ikke noen gjensidig rett – men mennene diskuterte hvilke grunnersom var akseptable skilsmissegrunner. Her ville de gjerne sjekke hva Jesus tenkte: Noen grupper var svært konservative, andre mer liberale. Men alle var enige om at i *visse tilfeller kunne mannen ta ut skilsmisse – uten dermed å bryte ekteskapet*. De hadde altså opprettet en slags moralsk snarvei i saken: den svakeste part, kvinnen og antakelig barna, var de fremdeles villige til å sende bort - i skam, og ofre, for selv å gå fri.

Her planter Jesus fingeren midt i deres store utfordring – midt i det harde hjertet. Det harde hjertet som kanskje ikke tok nok hensyn til den svake parten. Han peker tilbake til begynnelsen, til Guds mening med menneskene: Gud skapte menneskene til fellesskap, til å høre sammen. Når Gud på Bibelens første blad skaper en like, en *hjelper* til mannen, brukes et ord som også brukes om Gud som hjelper menneskene. Vi får tro at de som hørte ordene som Jesus sa, også hørte gjenklangen av Guds hjelp.

Vi mennesker hører sammen.

I vår tid opplever vi at mange par splittes , og går fra hverandre. Vi som er sammen her, bærer også på de historiene i våre liv. De aller, aller fleste opplever det som en sorg: enten selve bruddet – eller sorg over det som skjedde gjennom lang tid, som til slutt endte med brudd. Ei sorg over det som ikke lenger er til. Behovet for tilgivelse for det som trenger å bli tilgitt. En skilsmisse og et samlivsbrudd er ei ensom sorg. Det er kanskje ikke så mange å gå til med slike følelser som dette.

De harde hjertene er ikke forsvunnet – de lever fremdeles i beste velgående. Også slik har Sigrid Undset rett når hun sa: *«Ti sed og skikk forandres meget, alt som tiderne lider og menneskenes tro forandres, og de tenker annerledes om mange ting. Men menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager»*

Tilgi andre og tilgi seg selv. Begge deler kan være vanskelig. Tilgivelsens mulighet er alltid der. Ting kan ikke gjøres ugjort, men å kunne *tilgi* er en gave. Tilgivelsens vei er den viktigste veien hjem til dine nærmestes hjerter. Å være ydmyk er vanskelig, men nødvendig. Å være ydmyk forutsetter tillit og gjensidighet, og kan holde bitterheten borte. Ydmykheten forutsetter at man både kan bli tilgitt og kan tilgi. Det er noen av de viktigste veimerkene langs veien til din kjæres hjerte.

Tilgi andre og tilgi seg selv.

Den beste medisinen mot harde hjerter er Jesus sitt eget liv og sine handlinger. Jesus vil gjenopprette det som vi ble skapt til; til å høre til i Guds nærhet. Til å være mennesker som lever i nådens fellesskap, og som er nådige med hverandre. Gud er kjærlighet. Det finnes alltid en vei tilbake.

Gjennom Jesus kan vi mennesker få fatt i en *flik* av Guds kjærlighet. Vi kan ane noe av dybden i den gjennom det vi ser på hver gang vi møtes i denne kirka: i den gamle altertavla ser vi hvordan Gud selv har tatt plass i fellesskapet, og gir oss seg selv. Det fellesskapet som er sterkt nok til å holde over alle dyp. Som bærer oss og våre brutte liv og sammenhenger,

som har kjærlighet nok for oss alle. For alle våre harde hjerter som lengter etter nåde og barmhjertighet, - og som finner det i Jesus Kristus. Jesus vil gjenopprette det som vi ble skapt til; til å høre til i Guds nærhet. Til å være mennesker som lever i nådens fellesskap, og som gir oss krefter til å være nådige med hverandre.